

«ЩОБ ГОСПОДОМ ДАРОВАНЕ ВІДДАТИ...»: ДУХОВНА АКСІОЛОГІЯ ТАРАСА САЛИГИ

Авторитетну когорту наших видатних сучасників неможливо уявити без талановитого літературознавця, заслуженого професора Франкового університету Тараса Салиги — постаті, котра, на думку Валерія Шевчука, належить до тих, що «на руїнах нашого духу, учинених всілякими завойовниками, збирають, образно кажучи, каміння і відбудовують український духовний Храм, і те чинять не заради самовлаштування чи відробітку платні, а на основі високого і чистого ідеалізму, яким людина духовно наповнюється задля того, щоб передати цю частку ближньому, безназванному братові своєму» [8, 34].

Згаданий тут ідеалізм — справді одне із джерел уже понадпівстолітньої подвижницької діяльності професора-ювіляра, спрямованої на розбудову українства, а конкретніше — на послідовну реставрацію того міцного Храму національного Духу, який заклали ще діячі середньовічних Києва й Галича. У новітній добі трагічного ХХ століття цей сакральний осередок змушений був постійно змінювати свої просторові координати, виринаючи то в мілітарно-мистецькій атмосфері січового стрілецтва, то в напівгерметичних локусах повстанської криївки, то в заоканських чи західноєвропейських інтелектуальних центрах діаспорного пілігримства. Щоправда, будучи ідеалістично налаштованим до свого високого покликання, учений водночас максимально реалістичний у діагностуванні духовних недуг нашої суспільності, тонко фіксує щонайменші вияви антиукраїнської симптоматики чи самозречено обстоює ті фундаментальні явища, які формують наш національний імунітет. Результати цієї праці доволі поважні й відлиті в різноманітні форми академічної чи науково-популярної гуманітаристики — від регулярних публікацій у «Літературній Україні», «Українській літературній газеті», «Слові і Часі», «Дзвоні» до щорічних окремих монографічних видань та текстологічного впорядкування «розсипаних перлів» як класиків українського діаспорного письменства (Євген Маланюк і Богдан Кравців), так і малознаних поетів-упівців (Марко Боєслав, Мирослав Кушнір, Михайло Ситник). Наскрізним через усі десятиріччя трудових буднів невтомного філолога-дослідника залишається пізнавальний інтерес до якомога глибшого осмислення Шевченкових «огнистих інвектив», ідейно-світоглядне картографування «перехресних стежок» незламного Франкового духу

й естетичне задоволення від причастя поетичним сакраментом неперевреного Миколи Вінграновського, про котрого в колі друзів і приятелів неодноразово казав: «Це мій Поет». Особливою врожайністю «розораного серця» (метафора Дмитра Павличка) Тараса Салиги прикметні тексти з відчутними біографічними маркерами, тобто мемуарні есеї про близьке львівське богемно-патріотичне оточення чи діячів шістдесятників із «життєпружною енергією підсніжника», як писав про самого ювіляра незабутній професор Іван Денисюк. Роман Безпалків, Роман Кудлик, Микола Петренко, Степан Пушик, Левко Різник, Володимир Труш, Петро Скунць, Іван Денисюк, Ірина Калинець, Ігор Калинець, Дмитро Павличко, Роман Іваничук, Іван Драч, Валерій Шевчук, Ліна Костенко — ось, мабуть, іще не вичерпний перелік тих сучасників, чії творчі профілі знайшли відображення на сторінках націєцентричних досліджень Тараса Салиги. Активно використовуючи методіку колажності у своїх розвідках, літературознавець свідомо погоджується на самообмеження власної друкованої площі, аби якомога повніше представити ту особистість, про котру йдеться. Інтертекстуальний діалогізм у цьому випадку створює додаткову вартість для статей такого формату: крім цікавих теоретичних узагальнень, вони стають щедрим джерельним матеріалом, своєрідними унікальними свідченнями доби. З особливим пієтетом дослідник ставиться до «тих, що смерті не боялися», а безстрашно змінювали затишні львівські мешкання в родинному колі на задушливі каземати мордовських концтаборів, як-от подружжя Ігоря й Ірини Калинців.

За останнє десятиліття «броньбійна гуманітаристика» Тараса Салиги ставала предметом принагідної, а то й прискіпливої уваги Володимира Панченка [4], Михайла Слабошпицького [6; 7], Григорія Клочека [3], Олексія Вертія [1], Валерія Шевчука [8], Петра Іванишина [2]. Тож у прокрустове ложе ювілейної орації буде вкрай важко втиснути розгорнутий аналіз літературознавчого та культурологічного доробку цього львівського характерника, що, поза сумнівом, заслуговує на докладну монографію. Тому й не прагнути цього, а зацентрую лише на кількох істотних моментах, які, на мій погляд, важливі для зрозуміння Салигових інтелектуальних меседжів до нас суцільних. Отож, адресуючи читачеві з подиву гідною для української ментальності пунктуальністю й методичністю по-історіософськи глибокі та стилістично відшліфовані послання, автор дбає насамперед про втілення двох фундаментальних настанов для формування української нації за найвищими цивілізаційними еталонами — позбавлення рабської психології, комплексу меншовартості, злуку всіх патріотичних сил у готове до жертвовної праці «товариство чесне». Маємо й максимально стислу Шевченкову формулу цих імперативів: «Розкуйтеся! Братайтеся...». Натхнений поетовим закликком, ювіляр іще 2008 р. опублікував на сторінках популярної газети «Дзеркало тижня» полемічну статтю «Розкуймося, братаймося... Роздуми у 165-ту річницю з часу першої подорожі Тараса Шевченка в Україну». Одухотворений Маланюковими одкровеннями та наснажений юнацькими спогадами про упівську героїку, Тарас Салига формулює власний погляд на етнопсихологічну сутність української ідентичності: «Ми чисті, як наша гірка сльоза, бо ми не варварською, не завойовницькою кров'ю, а «Дніпром умивались». Нам приписали хворобу національної меншовартості, і ми, не будучи нею хворі, чомусь від неї лікуємось» [5, 124]. Ці рядки треба міцно з'явити дипломатам усіх рангів, які представляють Україну в різноманітних переговорних групах і «нормандських форматах».

Уболівання за злиття україноцентричних — культурних і політичних — еліт у монолітну державотвірну силу промовляє як зі змісту монографій і розвідок Тараса Салиги, так і з їхнього ілюстративно-художнього оформлення. Літературознавчі ж підтексти цієї соборності можна побачити в однаковою мірою талановитих інтерпретаціях поезій Миколи Вінграновського і Богдана-Ігоря Антонича, Василя Голобородька і Василя Герасим'юка, Василя Стуса та Ірини й Ігоря Калинців, у поцінуванні філологічних студій донбасівця Івана Дзюби й поліщука Івана Денисюка. Ця вимогливість до себе —

непорушна заповідь його духовної аксіології, опертої на твердих релігійно-моральних підвалинах предків-земляків та ословленої Стусовими поетичними зверненнями до малолітнього сина у формулі: «...щоб Господом дароване віддати...». Судитимуть же нас, очевидно, Слово і Час. Многая літа, Дорогий Професоре!

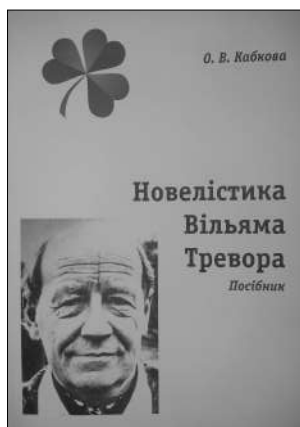
ЛІТЕРАТУРА

1. *Вертій О.* Вогненний декалог української літератури від Тараса Салиги [Рец. на кн.: Салига Т. Вогонь, що не згаса... Київ: Либідь, 2017. 640 с. : іл.] // Українська літературна газета. 2018. 14 груд. (№ 25). С. 14.
2. *Іванишин П.* Національні імперативи Тараса Салиги // Українська літературна газета. 2018. 23 лют. (№ 4). С. 14—15.
3. *Клочек Г.* Вихований Маланюком // Слово і Час. 2012. № 1. С. 36—38.
4. *Панченко В.* «Самовидець» Салига // Там само. С. 41—42.
5. *Салига Т.* Вокатив (Літературно-публіцистичні статті). Львів, 2002. 244 с.
6. *Слабошпицький М.* Моральний імператив дружби [Рец. на кн.: Салига Т. «...Отут я жив... Отут мойого предка слід...». Львів: Сполом, 2019] // Літературна Україна. 2019. 14 верес. (№ 33/34). С. 5.
7. *Слабошпицький М.* Постійно впізнаваний Тарас Салига та його робота // Слово і Час. 2012. № 1. С. 38—41.
8. *Шевчук В.* Імперативи та вокативи Тараса Салиги // Там само. С. 33—35.

Ярослав ГАРАСИМ

Отримано 7 лютого 2022 р.

м. Львів

Кабкова О. В. Новелістика Вільяма Тревора: Посібник.

Київ: Видавничий дім «Стилос», 2021. 116 с.

У книжці розглянуто малу прозу сучасного англо-ірландського письменника. Указано на перегуки творів цього автора з новелами В. Трубая, розглянуто художні етнообрази-«міражі» різних народів, зображення ірландського минулого і сучасності, рецепцію доробку Дж. Джойса, ремінісценції «Холодного дому» Ч. Дікенса, «ігрові перехрестя» приповістки «Столик» із романом У. Еко «Номер нуль», жіночі образи, літературні виміри сакрального. Посібник також містить тематичні цитати й уривки з інших текстів, корисні для розуміння опрацьованих проблем, запитання й завдання для студентів.

Наші
презентації